

SOOME INSTITUUT

Kelli Piksar

Kuidas Soome-Eesti kaksmaised noored konstrueerivad enda identiteeti ning kuidas peaks neid toetama?

Tallinn

2023

Sisukord

Sissejuhatus	2
1. Teooria	3
2.1 Kesksed mõisted	4
2. Uurimisküsimus	5
3.1 Peamine küsimus	5
3.2 Alaküsimused	5
3. Metoodika	5
4.1 Andme analüüs	6
4. Tulemused	6
5.1 Milline on kaksmaste noorte taust?	7
5.1.1 Taustainfo	7
5.1.2 Haridus	9
5.1.3 Seotus Soome ja Eestiga	10
5.2 Kuidas kaksmaste noored konstrueerivad oma identiteeti?	10
5.2.1 Ühiskonna suhtumine noortesse kaksmastesse	12
5.3 Kuidas oleks võimalik kaksmasteid noori toetada?	13
5.3.1 Soome ja Eesti tulevik läbi kaksmaste noorte pilgu	14
Kokkuvõte	15
Kasutatud allikate loetelu	16
6. Lisad	17
6.1 Intervjuu küsimused	17

Sissejuhatus

Soomes elab hetkel Eesti kodanikke rohkem kui 51 000 ning Eestis elab Soome kodanikke vahemikus 7500–8500 (Eesti ja Soome tulevikukoostöö raport, 2022). Hetkel puudub aga ülevaade selle kohta kui palju on neid inimesi, kes elavad korraga kahes riigis ning kui paljud võtavad aktiivselt osa mõlemast ühiskonnast. Varasemalt oleme ühiskonnas rääkinud pigem hargmaisetest inimestest, kuid aina rohkem on ühiskonda tekkimas Soome-Eesti noori, ehk kaksmaiseid noori, kelle sotsiaalsed, majanduslikud ning kultuurilised suhted on seotud mõlema riigiga.

Kaksmaisus on meie ühiskonnas kasvav trend ning Soome-Eesti kaksmaiseid noori ei ole meie ühiskonnas veel täielikult tuvastatud. Seetõttu on antud miniuurimustöö eesmärgiks uurida, kuidas intervjuudele vastanud konstrueerivad oma identiteeti ning kas ja kuidas oleks võimalik neid noori paremini toetada. Miniuurimustöö võtab fookusesse Soome-Eesti kaksmaised noored, kes on vanuses 18–29.

Uurimustöö koosneb teoreetilisest osast, mis annab lühidalt ülevaate kaksmaisete taustast ja olemusest, kaksmaisete noorte hetkelisest olukorrast ning töös kasutatavatest mõistetest. Uurimisküsimuste peatükis püstitatakse peaküsimus ning alaküsimused. Metoodika osas tuuakse välja milliseid andmeid töös kasutatakse, kuidas neid on kogutud ning millisel viisil analüüsitud. Tulemuste peatükis võetakse kokku tulemused.

1. Teooria

Soome-Eesti kaksmaiseid ei ole väga varasemalt uuritud, kuna tegemist on täielikult uue nähtusega. Kaksmaisuse nähtus on tekkinud alles viimaste aastakümneditega, mil Soome ja Eesti on aina rohkem omavahel tihedalt seotud ning piiriülene liikumine iga aastaga tihedamaks muutunud.

Varasemalt on uuritud küll hargmaisust ning hargmaisus tähendab mitme riigiga seotud olemist või mitmes riigis tegutsemist (Järv ja Müürisepp, 2021). Kuid kaksmaisuse kohta uuringud puuduvad. Kaksmaisus ja hargmaisus käivad küll mingil määral käsikäes, kuid kaksmaisuse tähendus on hargmaisusest sügavam. Kaksmaine on inimene, kellel on sügavam suhe mõlema riigiga, sügavamad teadmised ja oskused mõlemast riigist ning elab mõlemas riigis samaaegselt. Hargmaine inimene peab pigem ühendust kodumaaga ja tegutseb ainult elukohariigis. Kaksmaine aga tegutseb mõlemas riigis korraga. (Soome Instituut, 2022).

Sotsioloogid Beck ja Beck-Gernshaim (2002, viidatud Alho & Kumer-Haukanõmm 2020 kaudu) on toonud välja, et tänapäeva globaliseerumise kontekstis on aina tavapärasem see, et tuntakse end mitmesse kohta kuuluvat. Ka teised hargmaisuse uurijad nagu näiteks Jakobson jt (2012, viidatud Alho & Kumer-Haukanõmm 2020 kaudu) on toonud välja, et tehnoloogiate areng ja riikide geograafiline lähedus on soodustanud kontaktide hoidmist koduriigiga ning seeläbi soodustanud võimlust, et kuuluvustunne tekib mõlemas riigis samaaegselt. Tänapäeval lihtsustab ühenduse hoidmist endise kodumaaga arenenud info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (Aho ja Kumer-Haukanõmm, 2017).

Kiiresti teisenevad suhtlusvormid ja kaugtööga kohanduv tööprotsess muudavad hargmaiste inimeste käitumist (Ahas, Silm ja Tiru, 2017). Sarnaselt muudab ka see kaksmaisete käitumist ning hõlbustab korraga mõlemas riigis elamist.

Ainuüksi aastal 2019 Soomes läbiviidud seal elava eestlaskonna küsitluse tulemused näitasid, et 14% eestlaste hinnangul on nende peamine elukoht nii Eestis kui Soomes. Lisaks kui rääkida Eestist Soome kolinutest, siis ligikaudu pooltel Soome elama või töötama asunutest on Soome rändamise hetkel olnud alaealine laps/lapsed ja nendest 45% võtsid lapse/ lapsed kohe kaasa. (Kährik jt, 2019)

Mitmepaiksust on küll keeruline mõõta, sest ametlikud registrid ja statistika ei ole kohandunud elanikkonna vajadustega – inimest saab registreerida ainult ühte riiki. Kuid aina igapäevasemaks muutub kahe riigi vahel elude jagamine. Näiteks Euroopa Komisjoni statistika andmetel käib Euroopa Liidus 5 miljonit inimest mujal liikmesriigis tööl. Soomes käib lühiajaliselt tööl hinnanguliselt 9000 eestlast, kellel on kodu ja pere Eestis. 2019 aastal tehtud küsitlusuuringu "Eesti päritolu rahvastik Soomes" andmetel omab üle poole Soome eestlastest kinnisvara, millest kaks kolmandikku on kasutusel oma elukohana. (Järv ja Müürisepp, 2021)

Paljud inimeste tegevused nagu töökoht, elukoht, perekond ja tarbimine ületavad piire. Seetõttu on vajalikud ka vastavad muutused näiteks haridussüsteemis, maksusüsteemis või kodakonduspoliitikas (Kährik jt, 2019).

2.1 Keskset mõisted

Kaksmaine

Kahes riigis samaaegselt igapäeva elu jagav inimene. Soome-Eesti kaksmaine on inimene, kes elab samaaegselt Soome lahe mõlemal pool ning tunneb end kodus mõlemas riigis. Kaksmaine on inimene, kellel on sügavam suhe mõlema riigiga, sügavamad oskused ja teadmised mõlemast riigist. Kaksmaise sotsiaalsed, majanduslikud ning kultuurilised suhted on seotud kahe riigiga. Soome-Eesti kaksmaine võib olla elanikuna registreeritud Soomes või Eestis. Kaksmaisus ei ole seotud inimese kodakondsusega. (Soome Instituut, 2022)

Hargmaine

Hargmaisus ehk transnatsionaalsus tähendab mitme riigiga tihedalt seotud olemist või mitmes riigis tegutsemist (Ahas, Silm ja Tiru, 2017). Riigi piire ületavad institutsioonid, inimeste tegevused näiteks töökoht, elukoht, perekond ja tarbimine (Kährik jt, 2019). Hargmaine inimene pigem tegutseb ainult elukohariigis ning peab teatud tasanditel ühendust kodumaaga.

Antropoloogide Hannerzi ja Vetroveci (1996;2009 viidatud Alho & Kumer-Haukanömm 2020 kaudu) hargmaisuse uuringud näitavad, et sisserändajad hoiavad tihti tihedaid kontakte endise kodumaaga.

Mitmepaikne

Inimene, kes jagab igapäeva elu mitmete kohtade vahel (nt erinevad linnad või riigid).

Kodakondsus

Kodakondsus on isiku ja riigi vaheline õiguslik suhe. Kodakondsus toob mõlemale poolele kaasa nii õigusi kui ka kohustusi. (Siseministeerium, 2023)

Topeltkodakondsus

Ühe riigi kodanik võib samal ajal olla ka teise maa kodanik. Soome kodakondsusseaduse põhjal võib inimesel olla mitu kodakondsust. Soome kodakondsusega inimene ei kaota oma kodakondsust astudes mõne teise maa kodakondsusesse. Eesti ei ole seni lubanud topeltkodakondsust, vaid sünnijärgne Eesti kodanik võib samal ajal olla ka teise maa kodanik. (Finlandabroad.fi, 2023)

2. Uurimisküsimus

Miniuurimustöö eesmärgiks on välja selgitada Soome-Eesti kaksmaste noorte hetkeline olukord, uurida välja kuidas nad konstrueerivad oma identiteeti ning kas ja kuidas oleks võimalik neid noori paremini toetada.

3.1 Peamine küsimus

Kuidas kaksmased noored konstrueerivad enda identiteeti ning kuidas peaks neid toetama?

3.2 Alaküsimused

1. Milline on kaksmaste noorte taust?
2. Kuidas kaksmased noored konstrueerivad oma identiteeti?
3. Kuidas oleks võimalik kaksmaseid noori toetada?

3. Metoodika

Antud miniuurimustöös on vajalikud andmed kogutud intervjuude kaudu. Andmekogumismeetod intervjuude näol oli vajalik, sest puudusid dokumendid, tekstid või muud kirjalikud andmed selle nähtuse kohta. Uurimisrühma intervjuueerimiseks oli kasutatud poolstruktureeritud intervjuud ehk teemaintervjuud. Küsimused olid formuleeritud, kuid küsimuste järjekorda valiti antud uurimustöös vastavalt otstarbele. Lisaks on kohendatud küsimusi vastavalt intervjuueeritava taustale ning hetkelisele olukorrale. Uuringus on kasutatud intervjuueeritavate puhul sihipärast valimit (purposive sampling) ehk uuringusse on püütud leida populatsiooni kõige tüüpilisemaid esindajaid.

Intervjuud toimusid 2022. aasta detsembris ning 2023. aasta jaanuaris. Intervjuud viidi läbi lähikohtumisel ning ka videosuhtlusel. Intervjuueeritavate hulka kuulusid 19–27 aastased kaksmased noored, kes on seotud nii Soome kui ka Eestiga. Intervjuueeritavaid oli kokku 12. Intervjuueeritavaid informeeriti uuringu eesmärgist ning isikuandmete töötlemise põhimõtetest, samuti õigusest soovi korral teatud küsimustele vastamisest loobuda ning lisaks küsiti ka intervjuueeritavate nõusolekut salvestamiseks. Antud miniuurimistöös intervjuueeritavad on anonümiseeritud.

4.1 Andme analüüs

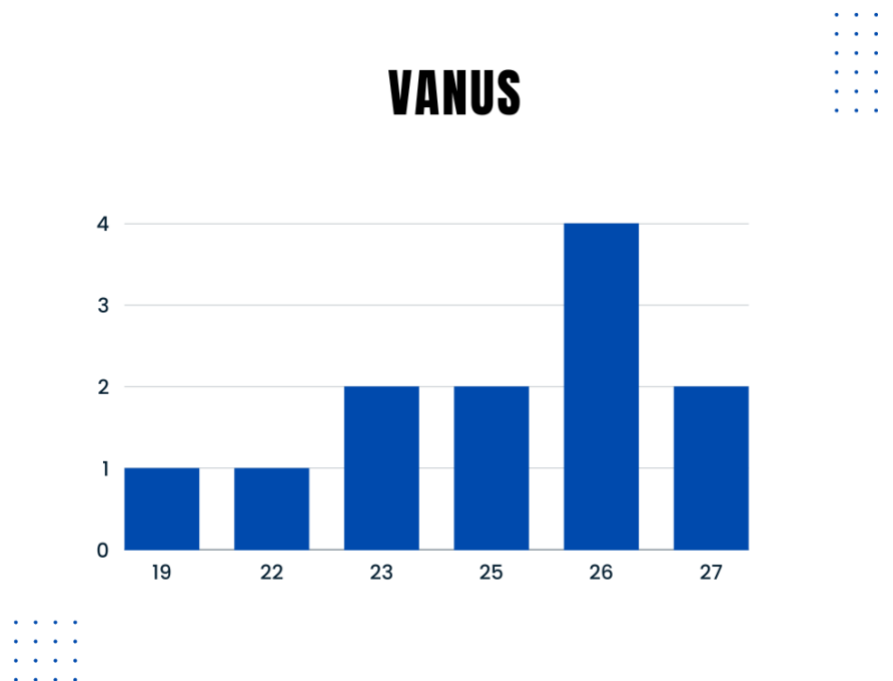
Intervjuude analüüsimiseks on kasutatud juhtumisülest ehk horisontaalset analüüsi (cross-case analysis). Kokku on kogutud tekstiosad, mis käivad konkreetse teema kohta ning on võrreldud teema käsitlemist kõigi kogutud intervjuude lõikes. Võrdlusvõimalus loob eelduse suuremaks ülistatavuseks. Üritatud on leida läbivad teemad ning on proovitud välja selgitada tegevus- või seosemustrid.

Antud uurimistöös on koondatud intervjuueeritavate vastused küsimuste kaupa teemadesse ning selle põhjal on informatsiooni läbi töötatud. Anonüümsuse tagamiseks on intervjuueeritavad märgitud numbritena (intervjuueeritav 1–12). Töös on analüüsitud punktide kaupa intervjuudes saadud tulemusi.

4. Tulemused

Kuidas kaksmaised noored konstrueerivad enda identiteeti ning kuidas peaks neid toetama?

Intervjuus osales kokku kaksteist Soome-Eesti taustaga noort. Intervjuus osalenud noored olid vanuses 19–27.

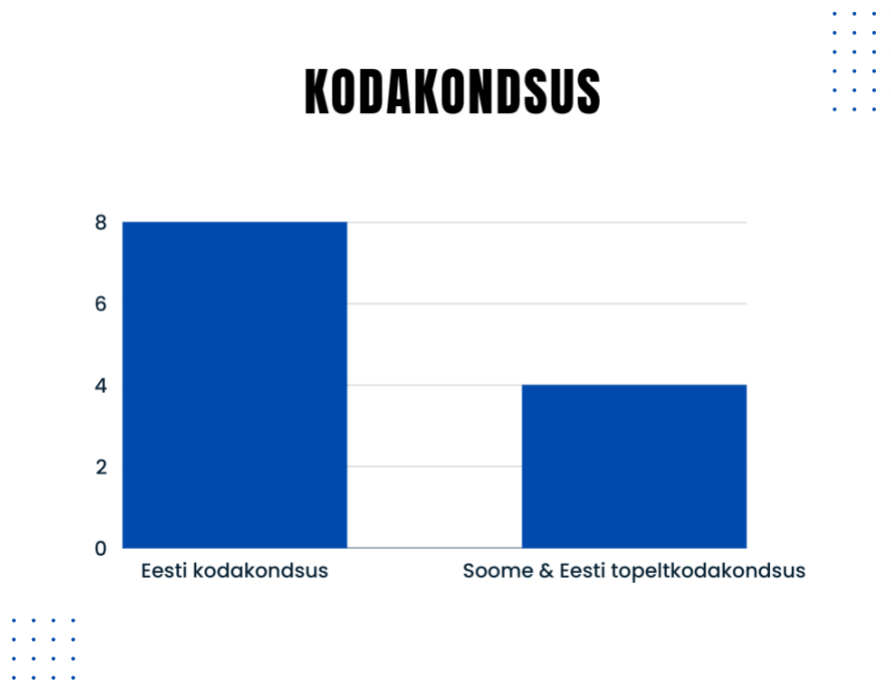

Tulemused osutasid, et intervjuueeritavatel noortel on olemas kindel ühendus nii Eesti kui ka Soomega ning kõik vastanutest on seotud mõlema riigiga töö-, pere- või haridusalaselt. Enamusel intervjuus osalenutest on kaksikidentiteet, sest nad tunnevad end osa olevat nii Soome kui ka Eesti ühiskonnast.

Lisaks Soome-Eesti taustaga kaksmaistele noortele oleks vajalik pakkuda rohkem võimalusi kokkusaamiseks teiste sarnase taustaga noortega. Lisaks soovitakse rohkem infot Soomes ja Eestis olevate õppimis- ja töövõimaluste kohta ning bürokratia lihtsustamist erinevates valdkondades. Ollakse huvitatud Eesti ja Soome vahelisest tunnelist, mis lihtsustaks kahe maa vahel reisimist ning oluliseks peetakse eesti ja soome keele õpet, sest see avaks võimalusi mõlemal pool lahte.

5.1 Milline on kaksmaiste noorte taust?

5.1.1 Taustainfo

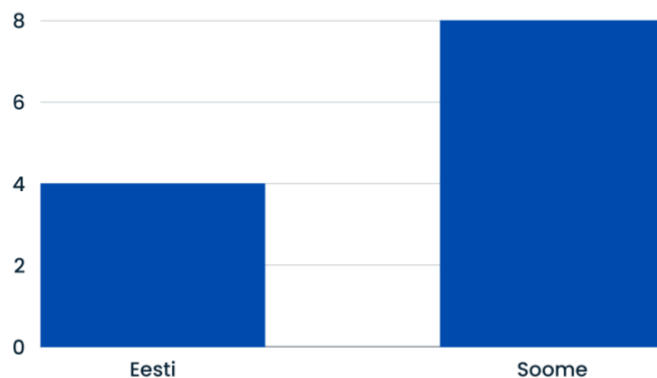

Intervjuus osalenud noortest kaheksal on Eesti kodakondsus ning neljal osalenutest on nii Soome kui ka Eesti kodakondsus. Kodakondsuse küsimuses on mänginud suurt rolli näiteks see, mis riigi kodanikud on nende vanemad ning kas on olnud võimalik teatud vanuses valida, kumba kodakondsust noor soovib.

Noortega arutledes tuli esile ka see, et probleem võib tekkida topeltkodakondsuse küsimuses juhul kui ei soovita näiteks loobuda sünnijärgsest Soome kodakondsusest, kuid Eesti riik kahjuks topeltkodakondsust ei luba (juhul kui ei ole sünnijärgne Eesti kodanik).

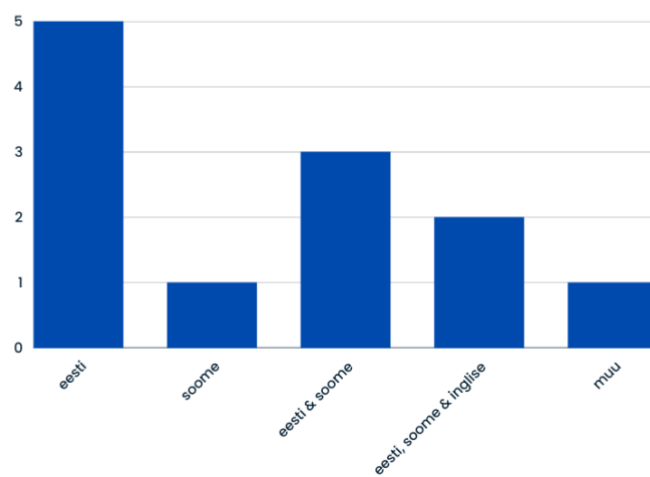

AMETLIK ELUKOHT

Intervjueeritavatest noortest neljal on ametliku elukohana registreeritud Eesti ning kaheksal Soome.

KODUNE KEEL

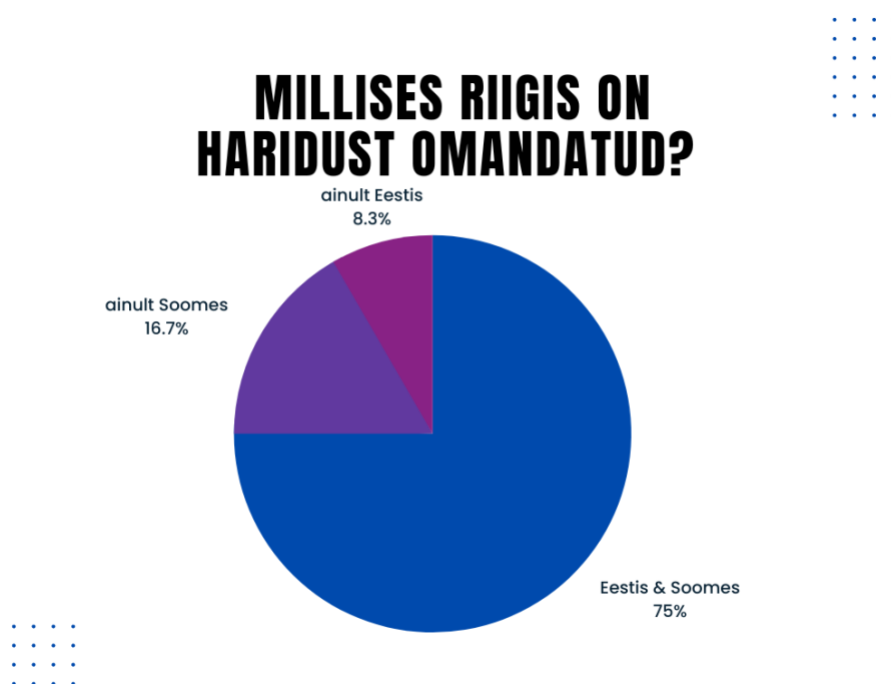

Intervjueeritavate kodune keel on viiel juhul ainult eesti keel ning ühel juhul ainult soome keel. Kolm intervjueeritavatest vastas, et nende kodune keel on nii eesti kui ka soome keel ning kaks

intervjueeritavat vastas, et nende kodune keel on nii eesti, soome kui ka inglise keel. Ühel juhul kodune keel on inglise ja prantsuse keel.

Mitu intervjueeritavat tõid välja, et kodune keel on ajas muutunud. Näiteks kui varasemalt on räägitud kodus vanematega ühte või teist keelt, siis täiskasvanueas kodune keel oleneb ka palju sellest, mida näiteks elukaaslasega räägitakse. Juhul kui üks vanematest on Eestist ja teine Soomest siis intervjuus tõsteti esile sellisel juhul noore koduse keele olevat nii eesti kui ka soome keel.

5.1.2 Haridus

Kaheteistkümnest noorest üheksa on omandanud haridust nii Eestis kui ka Soomes. Intervjueeritavatest ainult üks on sooritanud kogu haridustee Eestis ning ainult kaks on sooritanud kogu haridustee Soomes.

Intervjueeritav 1 on omandanud põhi-, kesk- ja kõrghariduse bakalaureuseõppes Soomes ning nüüd õpib magistriõppes Eestis (*hetkel on olemas koht ka magistrantuuris Soome ülikoolis*). Intervjueeritav 2 sooritas neli klassi Eestis ning peale seda on omandanud põhi-, kesk- ja kõrghariduse Soomes. Intervjueeritav 3 sooritas viis klassi Eestis ning omandas põhi- ja keskkhariduse Soomes ning hetkel omandab kõrgharidust Soomes. Intervjueeritav 4 on omandanud põhi- ja keskkhariduse Eestis, kuid soovib omandada kõrghariduse Soomes. Intervjueeritav 5 on omandanud põhi-, kesk- ja kõrghariduse Soomes. Intervjueeritav 6 on sooritanud kuus klassi Eestis ning omandanud põhi- ja keskkhariduse Soomes. Intervjueeritav 7 on omandanud põhi-, keskkhariduse Soomes ning omandanud kõrghariduse Eestis ning hetkel

õpib magistriõppes Soomes. Intervjueeritav 8 on omandanud põhi- ja keskhariduse Soomes ning omandanud kõrghariduse Eestis. Intervjueeritav 9 on sooritanud seitse ja pool klassi Eestis ning omandanud põhi- ja keskhariduse Soomes ning omandab hetkel teist kutseharidust Eestis. Intervjueeritav 10 on omandanud põhi- ja keskhariduse Eestis, kõrghariduse on omandanud Saksamaal ja hetkel omandab kõrgharidust Soomes. Intervjueeritav 11 on omandanud põhi-, kesk- ja kõrghariduse Soomes. Intervjueeritav 12 on sooritanud kogu haridustee Soomes (*ei ole täpsustatud*) ning omandas kutsehariduse Eestis.

Kümme noort vastas, et neil on olnud võimalik koolis õppida ka emakeelt. Kuid emakeele õppimine olenes väga palju koolist ning õpilase enda või vanemate soovist. Osadel vastanutel oli võimalik õppida emakeelt põhikoolis ning osadel oli võimalik jätkata ka gümnaasiumis. Intervjueeritavatel ei ole ühtset kogemust emakeele õppes. Kui näiteks ühel intervjueeritavatest oli võimalik isegi sooritada põhikooli lõpus emakeele eksam. Siis näiteks üks intervjueeritav märkis, et ühel hetkel enam ei soovinud põhikoolis õppida emakeelt, kuna tundus liiga lihtne.

5.1.3 Seotus Soome ja Eestiga

Intervjueeritavad on sündinud kas Soomes või Eestis ning kõigil noortel on kindel seotus Eesti või Soomega olemas.

Urvides intervjueeritavatelt millega nad Soomes ja/või Eestis hetkel tegelevad, tõusis selgelt esile, et kõik vastanutest on seotud mõlema riigiga töö-, pere- või haridusalaselt. Näiteks on toodud välja, et tehakse Eestist kaugtööd Soome, kuid samal hetkel omandatakse haridust Eestis olles. Või ollakse tööturul või projektide kaudu seotud korraga mõlemal pool lahte.

Eriti tõusis esile, et intervjueeritavatest suur osa Eesti taustaga noori (kes on sündinud Soomes või lapseas/varases nooruses Soome kolinud), veetsid küll suurema osa ajast Soomes, kuid käisid väga tihti Eestis ning veetsid pea iga koolivaheaja Eestis. Lisaks üks intervjueeritavatest tõi välja, et kuna üks vanematest on Soome taustaga, siis tema veetis enamus suved lapsepõlves hoopis Soomes ning käis koolis Eestis.

Intervjueeritavate sõnul täiskasvanueas soovitakse igal juhul rohkem käia Eestis või Soomes ehk soovitakse rohkem käia riigis, kus veedetakse vähem aega. Intervjueeritavate sõnul soovitakse minna külastama teisele poole lahte näiteks pere või sõpru ning püsivalt hoida tugevaid sidemeid mõlema riigiga.

5.2 Kuidas kaksmaised noored konstrueerivad oma identiteeti?

Intervjuudes uuriti intervjueeritavatelt nende mitmepaiksuse kohta ning nendele tähtsate kohtade kohta nii Eestis kui ka Soomes. Kaheteistkümnest noorest üksteist vastas, et neil on olemas mitu tähtsat kohta mõlemas riigis. Näiteks on intervjueeritavad välja toonud, et oluliseks peetakse ühes või teises riigis olevat enda kodu, vanemate või teiste pereliikmete kodu,

vanemate või pereliikmete teist kodu. Lisaks on toodud välja, et peetakse oluliseks ühes või teises riigis olevat kodulinna, kus on üles kasvatud.

Intervjueeritavatelt on uuritud, et kas nad tunnevad end pigem hargmaisena või kaksmaisena. Kaheteistkümnest vastanutest üheksa pidas end kaksmaiseks inimeseks, kuigi kaksmaisuse mõiste ei olnud kellelegi vastanutest väga tuttav. Üheksa noort pidas end pigem kaksmaiseks, sest tunnevad end koduselt/kodus mõlemas riigis. Üks kolmest noorest, kes pidas end pigem hargmaiseks (elab Soomes) mainis, et Soomes on küll kodutunne, kuid Eesti on alati olnud keeleliselt ja kultuuriliselt lähedal. Teine hargmaiseks pidav noor mainis, et kui varasemalt elas Soomes (nüüd elab Eestis), siis tema jaoks on Soome definitsioon on muutunud ajas ning nüüd ei tunne kui riiki vahetab. Kolmas noor, kes pidas end hargmaiseks mainis, et Eesti on teda alati enda poole tõmmand, kuna vanemad on Eestist pärit ning noor ise on sündinud Soomes. Nüüdseks ongi ta kolinud Eestisse ning peab end hargmaiseks, kes on ühendanud kodumaa ja asukohamaa.

Noortelt küsides, milline on nende meelest hargmaisuse identiteet vastas intervjueeritav 1, et ta on rahul sellise identiteedi olemasoluga, muidu oleks kriis, et kes ta on. Intervjueeritav 2 tõi välja, et hargmaisuse identiteet tähendab tema jaoks mitmekeelsust, kultuuride ühendamist ja kultuuride kokkutoomist näiteks toidu kaudu. Intervjueeritav 3 tõi välja, et hargmaine inimene on otsustanud olla ühiskondlikult aktiivne mõlemas riigis. Intervjueeritav 4 sõnul hargmaisuse identiteet on kahes sarnases kohas käimine, aga see annab võime või oskuse asju erinevatest nurkadest näha ja mõtlemine muutub mitmetahulisemaks. Intervjueeritav 5 ei osanud sellele küsimusele vastata ning intervjueeritav 6 sõnul on hargmaisuse identiteet kursis olemine mõlema riigiga ning osaks olemine nii ühest kui ka teisest. Intervjueeritav 7 sõnul hargmaisuse identiteet koosneb sellest, et ei ole kummalgi pool 100% osa ühiskonnast. Üks jalg on ühes ja teine jalg teises, kuid inimesed, kes teavad, saavad sellest aru. Intervjueeritava 8 sõnul hargmaisuse identiteet on pool ja pool olemine. Noore sõnul hargmaisuse identiteedi juurde kuulub see, et ei saa valida ainult ühte kodumaad. Tema sõnul peab ise vaatama, mida võtad kummastki kultuurist ning kui on kaks kodumaad, siis see sunnib mõtlema identiteedi peale. Intervjueeritav 9 vastas, et ei tunne end soomlasena ning konstrueerib end patrioodina. Intervjueeritav 10 sõnul hargmaisuse identiteet koosneb sidemetest ja materjaalsest, perekondlikust või tööalasest seotusest mõlemas riigis. Intervjueeritav 11 sõnul hargmaisuse identiteet koosneb sellest, et mõlemas riigis on omad inimesed ning omad olemised. Intervjueeritav 12 identiteedi juurde kuulub keeleoskus ja koduselt tundmine mõlemas riigis.

Uurides, kas hargmaisus ja kaksmaisus on noorte meelest väärtus või probleem, siis kaheteistkümnest noorest üksteist vastas, et see on väärtus. Ehk see on pea kõigi intervjuus osalenute noorte meelest väärtus. Ainult üks intervjueeritav konstateeris seda lihtsalt neutraalse faktina.

5.2.1 Ühiskonna suhtumine noortesse kaksmasetesse

Immigrandina end enamasti vastanute ei tunne. Kaheteistkümnest vastanute ainult kaks vastasid, et tunnevad end immigrandina. Näiteks intervjuueeritav 1 mainis, et ei ole tekkinud immigrandi tunnet, kuna on kasvanud soomlaseks (sündis Soomes). Intervjuueeritav 2 tundis, et immigrandi tunne on olenenud päevast ja ajast. Hetkel noor end immigrandina ei tunne, kuna ei eristata soomlastest. Intervjuueeritav 2 on õppinud olema soomlane, kuna kiusati koolis eesti keele aktsendi pärast. Lisaks mitmed intervjuueeritavad tõid välja, et kuna on õpitud näiteks rahvusvahelises seltskonnas või tegeletakse rahvusvahelise alaga, siis end immigrandina ei tunta. Intervjuueeritav 4 pigem tunneb end Soomes immigrandina, kuigi teine emakeel on soome keel. Kuid mainis, et ei tunne noorte slängi ning on tundnud end immigrandina ka bürokraatilises mõttes. Näiteks noore jaoks on Soome sisseregistreerimine keeruline, kuna on Eesti kodakondsus ning elukohariik Eesti. Intervjuueeritav 9 tundis end Soomes immigrandina, kuna tundis, et oli teistest erinev (kolis lapsena Eestist Soome), kuid konstateeris ka fakti, et tema kogemus ei ole üldine ning tulenes palju ka enda suhtumisest.

Üldises pildis Soome ei ole suhtunud noortesse nagu teistesse sisserändajatesse, kuid üks intervjuueeritav tõi välja selle, et kui ta on sündinud Soomes (Eesti taustaga), siis tekkis küsimus miks oli vajalik soome keele teise keelena õppimine. Teine intervjuueeritav tõi välja, et vahel tundis, et suhtutakse nagu teistesse sisserändajatesse ja vahel mitte. Oluline roll on keeleoskusel ning kas ollakse osa rahvusvahelisest seltskonnast (näiteks rahvusvahelises koolis õppimine).

Kaks noort tõid välja, et Soomes pigem suhtutakse nagu teistesse sisserändajatesse. Esile tõusis mitmeid kordi, et mõlemas riigis mängib suurt rolli riik, kust tullakse, keeleoskuse tase ning kui väljapaistev ollakse (näiteks aktsent, teistsugune välimus jms).

Intervjuueeritavad tunnevad end enamasti mugavalt rääkides Soomes eesti keelt ja Eestis soome keelt ning ollakse selle üle lausa uhked. Esile tõusis kaheteistkümnest kolm korda, et vähesel määral tuntakse Eestis end soome keelt rääkides ebamugavalt, kuna on jäänud mulje, et Soome turistidesse ei suhtuta Eestis väga hästi.

Kui uurida noortelt, kuidas Eesti suhtub sellesse, et elukohariik on Soome või kuidas Soome suhtub sellesse, et elukohariik on Eesti, siis paljud vastanute tunnevad, et suhtutakse suhteliselt neutraalsena – ei tunta konflikti olemasolu ning noorte sõnul need kaks riiki teevad omavahel tihedalt koostööd. Näiteks üks intervjuueeritav märkis, et Soome sotsiaalkindlustusamet teeb head koostööd Eestiga. Lisaks mainis, et kui registreerid end elanikuks Soomes, siis automaatselt pole enam Eesti elanik. Intervjuudes mainiti kahel korral seda, et nii Soomes kui ka Eestis tuntakse end välismaalasena, kuna ei olda täielikult sees Soome ega ka Eesti ühiskonnas.

Uurides intervjuueeritavatelt kas ühiskond soovib, et nad valiksid Eesti või Soome vahel kaheteistkümnest kuus noort vastas, et nad seda ei tunne. Kolm noort vastasid, et survet valida kahe riigi vahel on olemas ning neli vastas, et mingil määral soovitakse, et valitaks. Seitse noort tunnevad, et ühiskond suhtub sellesse pigem positiivselt, et ollakse seotud kahe riigiga. Näiteks

tõi kaks noort välja, et kahe riigiga seotust nähakse tänapäeval normaalsusena. Teised kaks noort tõi jällegi välja, et eriti teatud erialadel nagu muusika ja kultuur nähakse seda pigem mõlema riigi rikkusena ning riike ühendava tegurina. Ühel korral toodi välja, et kuna ollakse osa mõlemast nii Soomest kui ka Eestist, siis ühiskond näeb seda ebaausana, et ollakse kahe riigiga seotud.

Uurides noortelt kas mõlema riigi oskusi ja teadmisi, mida on hangitud väärtustatakse Eestis ja Soomes, osutasid tulemused, et pigem väärtustatakse. Kolmel korral toodi välja, et Eestis õpitut väärtustatakse Soomes. Mitmetel kordadel toodi välja, et Eestis väärtustatakse Soome haridust rohkem. Ning üks intervjueritav mainis, et ei ole väärtustatud, kuna ei tehtud Eestis üldse välja, et noor on Soomest pärit. Ühel korral leiti, et ollakse pigem neurtaalsed selles küsimuses.

Intervjuudes tõusis esile mitmetel kordadel, et intervjueritavad Eesti ja Soome taustaga noored tunnevad, et nad oleksid justkui pool ühest ühiskonnast ja pool teisest ühiskonnast. Lisaks noored ei ole elu jooksul väga kokku puutunud teiste sarnase taustaga noortega. Intervjueritav 4 mainis, et võiks olla rohkem arusaamist ja mõistmist selle suhtes, et ollakse korruga seotud nii Soome kui ka Eestiga. Ta soovib, et see seotus oleks aktsepteeritud. Intervjueritav 6 sõnul küsitakse pidevalt, kuhu valid elama jääda, kuid noore enda sees on sellele iga päev erinev vastus. Intervjueritav 7 tõstis esile, et ei ole kohanud endaga sarnase taustaga inimest – inimest, kellel on üks jalg siin ja teine seal. Intervjueritav 8 sõnul on ta mõelnud selle peale, et kuhu ta kuulub ning kuidas üldse suhtuda sellesse, et ta on pool ja pool. Intervjueritav 12 tunneb, et ta on elu ehitanud ühes riigis ning kogemuse endaga kaasa võtnud, kuid tunneb, et mingi osa elust jäi justkui teise riiki maha.

5.3 Kuidas oleks võimalik kaksmaiseid noori toetada?

Uurides intervjueritavatelt kas hargmaisust/kaksmaisust nende meelest toetatakse, tuli esile see, et tegelikult on hinnangu andmine paljudele noortele keeruline, kuna ei olda väga kursis sellega, kuidas hargmaseid/kaksmaseid noori toetatakse.

Kuid küsimusele, kuidas intervjueritavate noorte meelest peaks toetama kaksmaisust/hargmaisust toodi välja näiteks, et peaks pakkuma sarnase taustaga (kaksmastele/hargmaistele) noortele rohkem võimalusi kokkusaamiseks. Toodi välja, et vajalikud oleks tugi- või kogemusvõrgustikud, ürituste korraldamine ja näiteks noortelaagrid kaksmastele noortele. Ning kui rääkida noortest, kes on läinud kas Soome või Eesti kõrgkooli haridust omandama, siis võiks siduda rohkem Eestiga Soome kõrgkooli õpilasi ning Eesti kõrgkooli õpilasi Soomega (hetkel ollakse mõlemas riigis pigem osana rahvusvahelistest õpilastest).

Lisaks ei ole intervjueritavate meelest piisavalt infot suunatud kaksmastele Soome ja Eesti kõrgkoolide, koolituste ja töökohtade kohta. Näiteks ollakse huvitatud kaksmaisust toetavatest töökohtadest. Soovitakse, et oleks rohkem infot mõlemas riigis kõrgkoolidesse kandideerimise kohta ning seda protsessi soovitakse, et muudetaks sujuvamaks. Näiteks on toodud välja, et

Eesti kõrgkoolidesse kandideerides saab kandideerida nii välismaalase kui ka eestlasena, kuid välismaalasena kandideerimine on palju lihtsam kui eestlasena. Näiteks üks intervjuueeritav on toonud välja, et pidi tõestama Eesti kõrgkoolis, et tema Soome haridus on võrreldav Eestiga ning tõlkima kõrgkooli jaoks dokumendid. Lisaks puudus lisainfo selle kohta, mida võiks Eestis peale õpinguid edasi teha ning intervjuueeritav pöördus tagasi Soome.

Intervjuueeritavad on toonud välja ka muu bürokraatia lihtsustamist, näiteks et kaksmaistel oleks lihtsam registreerida end Eestisse või Soome ning et oleks võimalik riikide vahel vabalt valida, kus ametlikult elada soovitakse. Sellele lisaks ollakse huvitatud sellest, et lihtsustataks eraisikuna töö tegemist Eestis. Näiteks ühe intervjuueeritava sõnul Eestis ei ole võimalik mugavalt eraisikule lühiajalise töö eest palka maksta, sest tihti on vaja esitada arve. Kuid kui firma puudub, siis selle küsimusega tekib probleem.

Lisaks peetakse oluliseks eesti ja soome keele õpet, sest see avaks intervjuueeritavate sõnul võimalusi mõlemal poolel lahte.

Üks intervjuueeritav pidas oluliseks ka kindlustunnet ning paaril korral tõusis esile, et soovitakse rohkem mõistmist ja aktsepteerimist ümbritsevatelt inimestelt kui noor on seotud mõlema riigiga.

Lisaks ollakse huvitatud Eesti ja Soome vahelisest tunnelist. Ühe intervjuueeritava sõnul oleks tunnel alus kõigele ning kõik mõistaksid sel juhul kaksmaisuse tähendust.

Lisaks intervjuueeritava sõnul hetkel puudub ka Soome-Eesti ühine uudiste platvorm või uudistekanal kaksmaistele või nendele, kes on huvitatud korruga mõlemast riigist.

5.3.1 Soome ja Eesti tulevik läbi kaksmaiste noorte pilgu

Uuurides intervjuueeritavatelt Eesti-Soome suhte kohta 20 aasta pärast, noored tõid välja näiteks soome ja eesti keele oskuse olulisuse, kuid samas mitmed intervjuueeritavad tõid välja, et ka inglise keele roll nii Soomes kui ka Eestis kasvab. Kolme intervjuueeritava sõnul liigutakse ka edaspidi pigem Eestist Soome. Lisaks vastustes toodi välja ka kaksmaiste lisandumist, Soome ja Eesti vahelise liikumise lisandumist, maadevahelise suhtluse jätkumist tugevamal ja aktiivsemal tasandil ning et tunneli ehitamine toetaks kaksmaiseks olemist.

Kokkuvõte

Antud miniuurimustöö eesmärgiks oli välja selgitada Soome-Eesti kaksmaiste noorte hetkeline olukord, uurida välja kuidas kaksmaised intervjueritavad konstrueerivad oma identiteeti ning kas ja kuidas oleks võimalik neid noori paremini toetada. Uuriti antud teemat, sest Soome-Eesti kaksmaiseid noored on ühiskonnas suhteliselt uus nähtus ning seda teemat ei oldud teadaolevalt veel uuritud.

Miniuuringus oli püstitatud peamine küsimus ning alaküsimused. Peamine küsimus, millele otsiti vastust: kuidas kaksmaised noored konstrueerivad enda identiteeti ning kuidas peaks neid toetama. Alaküsimused, millele otsiti vastust: 1) milline on kaksmaiste noorte taust; 2) kuidas kaksmaised noored konstrueerivad oma identiteeti; 3) kuidas oleks võimalik kaksmaiseid noori toetada. Uurimisküsimustele vastamisel lähtuti antud töös teoreetilisest käsitlusest ning kirjandusest. Kvalitatiivse juhtumiuuringu läbiviimiseks koguti andmed intervjuude kaudu. Intervjuud olid poolstruktureeritud ning intervjueriti kokku kaksteist inimest. Intervjueritavad olid vanuses 19–27.

Miniuurimustöö tulemused osutasid, et intervjueritavatel noortel on olemas kindel seotus nii Eesti kui ka Soomega ning kõik osalenutest on seotud mõlema riigiga töö-, pere- või haridusalaselt. Enamusel intervjuus osalenutest on kaksikidentiteet, sest nad tunnevad end osa olevat nii Soome kui ka Eesti ühiskonnast. Tulemuste põhjal oleks noortele vajalik pakkuda rohkem võimalusi kokkusaamiseks teiste kaksmaiste noortega, jagada kaksmaistele infot Soomes ja Eestis olevate õppimis- ja töövõimaluste kohta ning bürokraatia lihtsustamist erinevates valdkondades. Tunnel võiks lihtsustada noorte sõnul kahe maa vahel reisimist ning oluliseks peetakse eesti ja soome keele õpet, mis avab võimalusi mõlemal pool lahte.

Teadaolevalt ei ole varasemalt uuritud kaksmaiste noorte identiteeti ning seetõttu oli avastatu väga silmiavardav ja uudne. Kuna tegemist on miniuuringuga ning uuringus osales ainult väga väike osa noori, siis oleks tulevikus vajalik laiemat uurimustöö tegemine kaksmaistest noortest.

Kaksmaisi noori ei ole meie ühiskonnas veel täielikult tuvastatud ning seetõttu oleks vajalik ka edaspidi seda nähtust uurida ja koguda informatsiooni, et saaksime kaksmaiseid veelgi paremini tulevikus toetada.

Kasutatud allikate loetelu

Aaviksoo, Jaak, Virolainen Anne-Mari. (2022). 1+1=3 *Eesti ja Soome tulevikukoostöö raport*. Võrgulehel <https://um.fi/documents/35732/0/EE-FI+koost%C3%B6%C3%B6raport+EST1+I%C3%B5plik.pdf/8593cee3-f215-bb4b-63f5-f87578ae2883?t=1664801201715> (02.01.2023)

Ahas, Rein, Silm, Siiri, ja Tiru, Margus. (2017). *Eestist lähtuv hargmaisus mobiilside rändlusandmete alusel*. Eesti inimarengu aruanne 2016/2017 Eesti rändeajastul.

Alho, Rolle. & Kumer-Haukanõmm, Kaja. (2020). *Mobiilsus, ränne ja hargmaised kontaktid Eesti ja Soome vahel*. Siirtolaisuusinstituutti.

Finland Abroad. (2023). *Topeltkodakondsus*. Võrgulehel <https://finlandabroad.fi/web/est/topeltkodakondsus> (16.01.2022)

Järv, Olle, Müürisepp, Kerli. (2021). *Virolaiset Suomessa – ylirajaisuus, monipaikkaisuus ja koronakriisi*. Võrgulehel <https://www.tuglas.fi/virolaiset-suomessa-ylirajaisuus-monipaikkaisuus-ja-koronakriisi> (15.12.2022)

Kährik, Anneli, Järv, Olle, Tammaru, Tiit, ja Anniste, Kristi. (2019). *Eestlased Soomes – lõimumine, sidemed kodumaaga ja hargmaisuse mustrid*. RITA-Ränne.

Siseministeerium. (2023). *Kodakondsus*. Võrgulehel <https://www.siseministeerium.ee/tegevusvaldkonnad/tohus-rahvastikuhaldus/kodakondsus> (16.01.2022)

Soome Instituut. (2021). *Uuden ihmislajin synty - ja muita huomioita suomalais-virolaiselta sillalta*. Võrgulehel <https://finst.ee/fi/uutiset/uuden-ihmislajin-synty-ja-muita-huomioita-suomalais-virolaiselta-sillalta/> (15.01.2023)

6. Lisad

6.1 Intervjuu küsimused

Küsimused tausta kohta:

1. Kui vana Sa oled?
2. Kas oled Eesti või Soome kodanik? Või mõlemat?
3. Kus oled elanikuna registreeritud?
4. Mis on Su kodune keel?
5. Mis on Sinu hariduslik taust?
6. Millega Soomes ja/või Eestis tegeled?

Küsimused kaksmaalsuse kohta:

7. Kuidas oled seotud Eesti ja Soomega? Kuidas on Sinu ajajaotus Eesti ja Soome vahel? Kas see on muutunud ajas?
8. Kas Sa oled mitmepaikne? Kas Sul on Eestis ja Soomes mitu tähtsat kohta?
9. Kas tunned end hargmaisena ehk inimesena, kes on ühendanud kodumaa ja asukohamaa või kas tunned end kaksmaisena ehk inimesena, kes tunneb ennast kodus nii Soomes kui ka Eestis?
10. Kas tunned end immigrandina?
11. Kas Soome/Eesti suhtub Sinusse nagu teistesse sisserändajatesse?
12. Kas tunned end mugavalt rääkides Soomes eesti keelt/ Eestis soome keelt?
13. Kuidas suhtub Soome sellesse, et Su elukohariik on Eesti? / Kuidas suhtub Eesti sellesse, et Su elukohariik on Soome?
14. Missugune on Sinu meelest hargmaisuse identiteet?
15. Kuidas Sinu meelest suhtub ühiskond sellesse, et oled seotud kahe riigiga?
16. Kas hargmaisust/kaksmaisust Sinu meelest toetatakse? 1=üldse mitte, 5=väga palju
17. Kas hargmaisus/kaksmaisus on pigem väärtus või probleem?
18. Kas tunned, et ühiskond tahab, et Sa valiksid Soome ja Eesti vahel?
19. Kuidas Sinu meelest peaks toetama kaksmaisust/hargmaisust?

20. Kas mõlema riigi oskusi ja teadmisi, mida oled hankinud, väärtustatakse Eestis ja Soomes?
21. Kuidas riigipiir mõjutab Su argielu? Kas Sa tunned piiri ja kus tunned piiri?
22. Millest tunned hargmaisena/kaksmaisena puudust?
23. Milline näeb välja Sinu meelest Eesti-Soome suhe 20 aasta pärast?